

ภูมินาม “ไต่” ในจังหวัดพิจิตรและพิษณุโลก : การศึกษาตามแนวศัพทมูลวิทยา

ชินนัทพร หนูสงค์

โรงเรียนบางกระทุ่มพิทยาคม
ประเทศไทย

chinnapatobec@gmail.com

บทความวิจัย

รับบทความ: 16 เมษายน 2567

แก้ไขบทความ: 17 มิถุนายน 2567

ตอบรับ: 22 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสืบค้นที่มาและความหมายของคำว่า “ไต่” ที่เป็นภูมินาม หรือที่ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของชื่อหมู่บ้านตามแนวศัพทมูลวิทยา โดยรวบรวมภูมินามจากจังหวัดพิจิตรและพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า คำว่า “ไต่” เป็นคำยืมภาษาเขมรที่หมายถึง “สาขาของแม่น้ำ” หรือ “คลอง” ซึ่งเป็นคำที่เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมายจากความหมาย “แขน” มาสู่ “สาขาของแม่น้ำ” หรือ “คลอง” โดยผ่านกระบวนการอุปลักษณะที่แสดงมโนทัศน์ร่างกายคือพื้นที่

คำสำคัญ ไต่ ศัพทมูลวิทยา ความหมาย อุปลักษณะ ภูมินาม

The Toponym “Dai” in Phichit and Phitsanulok provinces: A study in the etymological approach

Chinnapat Noosong

Abstract

The purpose of this article is to search for the origin and meaning of the toponym “Dai” found in the place names in Phichit and Phitsanulok provinces in central Thailand, using an etymological approach. The results of the study found that the word “Dai” is a Khmer loanword that means “branch of a river” or “canal.” This meaning evolved from its original sense of “arm” to “branch of a river” or “canal” through the process of metaphor. which expresses the concept of [BODY IS SPACE].

Bangkrathum Pittayakom

School

Thailand

chinnapatobec@gmail.com

Research Article

Received: 16 April 2024

Revised: 17 June 2024

Accepted: 22 June 2024

Keywords: Dai, etymology, meaning, metaphor,
toponym

1. บทนำ

ภูมินาม (Toponym) หรือชื่อสถานที่นับเป็นอีกประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาภาษาไทย เนื่องจากจะช่วยให้เข้าใจที่มาและความหมายของชื่อสถานที่นั้น ๆ นอกจากนี้ยังช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในการตั้งชื่อสถานที่อีกด้วย

ผู้วิจัยสังเกตว่าภูมินาม หรือ ชื่อหมู่บ้าน หรือสถานที่ในประเทศไทย ส่วนใหญ่มักจะใช้ชื่อที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีความสำคัญ เช่น ชื่อต้นไม้ (เช่น พุงโพ ดงไทร) ลักษณะพื้นที่ (เช่น อ่าวลึก ห้วยคด) หรือชื่อคน (เช่น แพรกตาสา นายายอาม)

คำว่า “ไค” เป็นอีกคำหนึ่งที่เป็นชื่อเรียกสถานที่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชื่อหมู่บ้านในประเทศไทย เช่น บ้านลำไค บ้านไคไร่ บ้านไคปลาตุก บ้านไคลึก บ้านไคโสน (พบในเขตจังหวัดพิจิตรและพิษณุโลก)

เมื่อสืบค้นคำว่า “ไค” จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) พบว่า คำว่า “ไค” เป็นคำนาม หมายถึง “มือ” ซึ่งเป็นคำยืมภาษาเขมร แต่เมื่อนำความหมายที่ได้จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) กล่าวคือ ความหมาย “มือ” มารวมกับคำอื่นที่เป็นชื่อหมู่บ้านแล้ว กลับพบว่ามีความหมายที่ฟังแปลก หรือ ความหมายยังไม่เข้ากัน เช่น บ้านลำ “มือ” หรือ บ้าน “มือ” ปลาตุก ผู้วิจัยจึงเกิดความสงสัยว่า คำว่า “ไค” ที่เป็นส่วนหนึ่งของชื่อหมู่บ้านนี้ อาจมีความหมายอื่น เมื่อผู้วิจัยสืบค้นเอกสารและงานวิจัยก่อนหน้านี้พบว่ายังไม่มีผู้ศึกษาหรือให้คำอธิบายเกี่ยวกับคำว่า “ไค” ที่เป็นภูมินาม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความหมายของคำว่า “ไค” ที่เป็นภูมินาม หรือที่ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของชื่อหมู่บ้านตามแนวทางศัพทมูลวิทยา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสืบค้นที่มาและความหมายของคำว่า “ไค” ที่เป็นภูมินาม หรือที่ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของชื่อหมู่บ้านตามแนวทางศัพทมูลวิทยา

3. ข้อมูลและวิธีการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลภูมินามจากชื่อหมู่บ้าน ในพื้นที่จังหวัด พิจิตรและพิษณุโลก ซึ่งผู้วิจัยจะรวบรวมชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า “ไต่” เป็นส่วนประกอบ จากฐานข้อมูลชื่อหมู่บ้านรายจังหวัด 77 จังหวัดในประเทศไทยของสันติ ภัยหลบลี้ (2565) จากนั้นจึงวิเคราะห์ความหมายและที่มาตามแนวทางศัพทมูลวิทยาจาก เอกสารและหลักฐานทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยอาศัยแนวคิดของ Durkin (2009) รวมถึงอธิบายที่มาของคำตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4. การศึกษาตามแนวศัพทมูลวิทยา

4.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศัพทมูลวิทยา

ศัพทมูลวิทยา (Etymology) เป็นการสืบหาประวัติหรือที่มาของคำ ซึ่งจะช่วย บอกว่าคำต่าง ๆ พัฒนามาจากคำใด อาจสังเกตได้จากคำบางคำที่นอกจากจะมี รูปศัพท์ที่คล้ายคลึงกันแล้ว ยังอาจมีความหมายที่คล้ายคลึงกันด้วย (Durkin, 2009, pp. 1-4)

ศัพทมูลวิทยาเป็นแนวทางหนึ่งของการศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติ (Historical Linguistics) ซึ่งจะอธิบายว่าภาษามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ในการศึกษา จะไม่ได้ศึกษาเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของภาษาเท่านั้น เช่น ศึกษาเฉพาะประเด็น สัทศาสตร์ (การศึกษาเรื่องเสียง) วิทยานวณคำ (การศึกษารูปคำที่ใช้แสดง ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์) อรรถศาสตร์ (การศึกษาความหมาย) หรือวากยสัมพันธ์ (การศึกษาความสัมพันธ์ของคำภายในประโยค) หากแต่ศัพทมูลวิทยาจะเป็น การศึกษาเชิงประยุกต์โดยศึกษาหลายประเด็นพร้อมกัน เนื่องจากการศึกษาที่มา ของคำไม่อาจใช้การอธิบายจากประเด็นใดเพียงประเด็นเดียวเท่านั้น นอกจากนี้ การศึกษาที่มาของคำยังอาจใช้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม หรือภูมิปัญญาในการอธิบาย ร่วมด้วย (Durkin, 2009, pp. 1-4)

การศึกษาตามแนวศัพทมูลวิทยาสามารถอาศัยแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการสืบค้นที่มาของคำ ได้แก่ ร่องรอยเชิงประวัติของคำ (อักขรวิธี) การเปลี่ยนแปลงรูปคำ การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ การยืมคำ ความสัมพันธ์ระหว่างภาษา คำร่วมเชื้อสาย การสืบสร้างเชิงเปรียบเทียบ และการเปลี่ยนแปลงเสียง (Durkin, 2009, pp. 1-4)

4.2 แนวคิดที่ใช้ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศัพทมูลวิทยา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะอาศัยแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับศัพทมูลวิทยา ได้แก่ การยืมคำ (borrowing) และการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ (meaning change) ที่เกิดขึ้นในภาษาเขมรเพื่ออธิบายการยืมคำมาใช้ในภูมินาม ดังอธิบายต่อไปนี้

4.2.1 การยืมคำ

การยืมคำ (borrowing) หมายถึง การยืมคำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้สื่อสารกับผู้ฟังเมื่อต้องการสื่อถึงวัตถุสิ่งของหรือความคิดใหม่ โดยอาจยืมแบบทับศัพท์ หรือยืมแบบแปลก็ได้ (ปราณี กุลละวณิชย์ และคณะ, 2535, น. 60-65)

คำภาษาต่างประเทศที่ยืมเข้ามาใช้ในภาษาไทยมีจำนวนมาก อาทิ ภาษาเขมร ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาพม่า ภาษามอญ เป็นต้น (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548, น. 92-101)

4.2.2 การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ

การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ (meaning change) หมายถึง การที่คำคำหนึ่งมีความหมายอย่างหนึ่งในอดีต แต่ต่อมาได้มีความหมายเปลี่ยนแปลงไป การพิจารณาความหมายอาจพิจารณาได้ 2 ลักษณะคือ พิจารณาความหมายของคำโดยตรงว่าคำนั้นมีความหมายแตกต่างจากในอดีตอย่างไร และอาจพิจารณาได้จากบริบทของคำว่าคำนั้นสามารถปรากฏในบริบทที่ต่างไปจากเดิมอย่างไร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่ (ดุษฐ์พร ชำนิโรคศาสตร์, 2558)

ในการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำนั้น กระบวนการทางความคิด หรือกระบวนการทางปริชาน (cognitive process) ได้มีบทบาทอย่างมากที่ส่งผลให้คำ

มีความหมายเพิ่มขึ้นกลายเป็นคำหลายความหมาย (polyseme) ซึ่งกระบวนการดังกล่าวประกอบด้วย กระบวนการอุปลักษณ์ (metaphor) และกระบวนการนามนัย (metonymy) (วิภาส โพธิแพทย์, 2567, น. 154)

4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาภาษาไทยตามแนวศัพทมูลวิทยา

จากการทบทวนงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวกับการศึกษาภาษาไทยตามแนวศัพทมูลวิทยานั้น แม้จะมีจำนวนน้อยแต่ก็มีผู้ศึกษาอยู่บ้าง ได้แก่ งานของ คุณบรรจบ พันธุเมธา และดาวเรือง วิทยารัฐ

คุณบรรจบ พันธุเมธา เป็นนักภาษาศาสตร์ที่เขียนงานวิจัยเชิงศัพทมูลวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานที่เกี่ยวกับภูมินามเป็นจำนวนมาก เช่น อันเนื่องด้วยชื่อ (2555) ซึ่งเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ชื่อสถานที่ หรือที่มาของคำจากภาษาต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับภาษาไทย อาทิ ภาษาเขมร ภาษาไทยใหญ่ ภาษามอญ

ส่วนดาวเรือง วิทยารัฐ ได้เขียนบทความวิชาการเชิงศัพทมูลวิทยาหลายเรื่อง เช่น “ภาษาตระกูลมอญ-เขมร กับการศึกษาด้านนามในอีสานใต้” (2557) “ภู ใน ภูเขา คำเรียกพื้นที่สูงที่มาจากภาษาตระกูลมอญ - เขมร” (2563) และ “ขโมย คำภาษาตระกูลมอญ-เขมรในภาษาไทย” (2565) เป็นต้น

งานของทั้งคุณบรรจบ พันธุเมธา และดาวเรือง วิทยารัฐ นับว่ามีส่วนสำคัญในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านระเบียบวิธีวิจัย

5. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาคำว่า “ไต่” ที่เป็นภูมินาม (Toponyms) หรือคำเรียกพื้นที่ตามแนวทางศัพทมูลวิทยา (Etymology) ผู้วิจัยจะนำเสนอ 2 ประเด็น ได้แก่ การยืมคำ (borrowing) และการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย (meaning change)

5.1 คำว่า “ไต่” ในฐานะคำยืม

คำว่า “ไต่” หากพิจารณารูปศัพท์ในขั้นต้นอาจเข้าใจว่าเป็นคำไทย เนื่องจากเป็นคำโดดพยางค์เดียว และปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของชื่อหมู่บ้านในประเทศไทยหลายแห่ง

แต่เมื่อศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วจะพบว่า เป็นคำยืมภาษาเขมรดังอธิบายต่อไปนี้

5.1.1 คำว่า “ได” ในภาษาไทย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ได” ไว้ว่า เป็นคำนาม หมายถึง มือ ซึ่งเป็นคำยืมภาษาเขมร (ข.)

พจนานุกรมโบราณศัพท์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสภา, 2563, น. 115) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ได” ว่ามาจากคำภาษาเขมร “ไฏ” ซึ่งเป็นคำนาม หมายถึง “มือ” เช่น “เดาะกะไดไดเลียม ลอดเค้าน” (นิราศนรินทร์)

รัตนมาลา พจนานุกรมแสดงความหมาย สมัย และที่มาของโบราณศัพท์ (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2553, น. 320) ได้อธิบายว่า คำว่า “ได” หรือ “ไผ่” หมายถึง “มือ” เป็นคำยืมที่มาจากภาษาเขมร ตัวอย่างเช่น “นำมาส่งถึงได เจ้าปดาศ” (ลิลิตมหาราช)

จากความหมายของคำว่า “ได” ข้างต้น จะเห็นได้ว่า คำว่า “ได” เป็นคำยืมที่มาจากภาษาเขมร แต่น่าสังเกตว่าพจนานุกรมหรือเอกสารดังที่แสดงมาข้างต้น เก็บความหมายเฉพาะ “มือ” เท่านั้น ไม่ได้เก็บความหมายของคำนี้ในเชิงภูมิศาสตร์ไว้ด้วย

5.1.2 คำว่า “ได” ในภาษาเขมร

พจนานุกรมเขมร ฉบับของ Headley ปี 1977 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ไฏ” (เฝ) หรือ “ได” ไว้ว่า “มือ” “แขน” “กิ่ง” “มือของไม้เถาเลื้อย” เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในพจนานุกรมเขมร ฉบับของ Headley ปี 1997 (เป็นฉบับที่ปรับปรุงอีก 20 ปีต่อมา) นอกจากจะมีความหมายเช่นเดิมแล้ว ยังมีความหมายที่เพิ่มเติมขึ้นมาอีกด้วย นั่นก็คือความหมายที่ว่า “แขนงหรือสาขาของแม่น้ำ” (branch of a river) หรือถ้าใช้คำไทยปัจจุบันน่าจะหมายถึง “คลอง” หรือ “ห้วย”

พจนานุกรมเขมรฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ. 2512 (1967) ของสมเด็จพระสังฆราชชวณ ณาต ได้ให้ความหมายคำว่า “ไฏ” (เฝ) หรือ “ได” ไว้ว่า เป็นคำนาม ที่หมายถึง อวัยวะของมนุษย์หรือสัตว์บางชนิดที่ใช้ในการหยิบจับ เครื่องมือสำหรับบิด

หรือหมูน เช่น โม (เฆฏฺถลฺกิส) เครื่องมือที่อยู่ส่วนบนซึ่งใช้ควบคุมทิศทางการยนต์ หรือ พวงมาลัยรถยนต์ (เฆฏฺถลฺกิส) แขนงไฟ (เฆฏฺฐสฺส) มือบวบ (เฆธฺธสฺส) มือฟัก (เฆฏฺฐสฺส) รวมถึง คลอง แม่น้ำ ทะเล ที่ทอดแนวยาวในแผ่นดิน (เฆฐฺฐิเฆฐฺฐเฆฐฺฐสฺส)

สรุปได้ว่า คำว่า “ได” ในภาษาเขมร หมายถึงได้ทั้ง “มือ” หรือ “แขน” เนื่องจากในภาษาเขมรไม่มีคำแยกแยะระหว่างมือกับแขน วิภาส โภธิแพทย (2561, น. 100) ได้อธิบายไว้ว่า นักแบบลักษณะภาษาได้จัดให้ภาษาที่มีลักษณะแบบนี้เป็นภาษาที่ใช้ “คำเรียกเดียวกัน” (Identical) ซึ่งมักพบในภาษาที่ใช้บริเวณเส้นศูนย์สูตร เหตุที่บางภาษาใช้คำคำเดียวเพื่อหมายถึงมือและแขนอาจเนื่องมาจากมือและแขนเป็นอวัยวะที่ต่อเนื่องกันจนอาจดูเป็นอวัยวะส่วนเดียว ส่วนภาษาไทยเป็นภาษาที่นักแบบลักษณะจัดให้อยู่ในกลุ่ม “คำเรียกต่างกัน” (Different) (วิภาส โภธิแพทย, 2561, น. 103) ดังนั้นในงานวิจัยนี้ หากเป็นการแปลความหมายของคำภาษาเขมรที่มีปริบทในภาษาไทยเช่นได ผู้วิจัยจะให้ความหมายตามปริบทนั้น

นอกจากนี้ คำว่า “ไฏ” หรือ “ได” ในภาษาเขมรยังหมายถึง “สาขาของแม่น้ำ” หรือ “คลอง” ได้อีกด้วย แต่ในพจนานุกรมไทยฉบับต่าง ๆ ระบุว่าหมายถึงเฉพาะ “มือ” เท่านั้น โดยไม่ได้ให้ความหมายเชิงภูมิศาสตร์ อย่างไรก็ตามจากหลักฐานภูมินาม น่าจะแสดงให้เห็นว่า แท้จริงแล้วคำยืมภาษาเขมร “ไฏ” หรือ “ได” ที่ยืมมาใช้ในภาษาไทยไม่ได้มีความหมายเฉพาะ “มือ” เท่านั้น แต่ยังหมายถึง “สาขาของแม่น้ำ” หรือ “คลอง” ได้อีกด้วย

5.2 การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำว่า “ได” ในภาษาเขมร

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเหตุที่คำยืมภาษาเขมร “ไฏ” (เฆ) หรือ “ได” ถูกนำมาใช้ในความหมายว่า “สาขาของแม่น้ำ” (คลอง) น่าจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำโดยผ่านกระบวนการอุปลักษณ์ (Metaphor)

5.2.1 กระบวนการอุปลักษณ์ (Metaphor)

เลคอฟ และจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 2003, pp. 4-6) กล่าวว่า อุปลักษณ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ที่สามารถสะท้อนให้เห็นระบบความคิดของคนในสังคม ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไป เช่น การเปรียบเทียบ ระบบความคิด มโนทัศน์ และการมองโลก โดยที่มนุษย์จะไม่รู้ตัวว่าภาษาที่ใช้อยู่เป็นการเปรียบเทียบ

อุปลักษณะแสดงให้เห็นการเชื่อมโยงความคิดจากวงความหมายหนึ่งไปยังอีกวงความหมายหนึ่ง ซึ่งได้แก่ วงความหมายต้นทาง (Source domain) และวงความหมายปลายทาง (Target domain) (Claudi & Heine, 1996; Lakoff & Turner, 1989, p. 36; Ungerer & Schmid, 1996, p. 120)

วงความหมายต้นทาง หมายถึง ความหมายเดิมก่อนถูกนำไปเปรียบ ซึ่งเป็นความหมายประจำคำ ส่วนวงความหมายปลายทาง จะเป็นความหมายใหม่ที่ต้องการสื่อ (Claudi & Heine, 1996; Lakoff & Turner, 1989, p. 36; Ungerer & Schmid, 1996, p. 120)

วงความหมายต้นทางมักมีความหมายเป็นรูปธรรม แต่วงความหมายปลายทางมักมีความเป็นนามธรรมมากกว่าวงความหมายต้นทาง เช่น คำว่า “back” ในภาษาอังกฤษ ซึ่งหมายถึง หลังที่เป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกาย ซึ่งเป็นวงความหมายต้นทางที่เป็นรูปธรรม ไปสู่วงความหมายปลายทางที่เป็นนามธรรม คือ มีความหมายแสดงพื้นที่ (space) เป็นต้น (Claudi & Heine, 1996; Lakoff & Turner, 1989, p. 36; Ungerer & Schmid, 1996, p. 120)

โกทลี (Goatly, 1997, pp. 31-35) ได้อธิบายว่า อุปลักษณะเป็นการเชื่อมโยงระหว่างวงความหมายสองวงความหมาย ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กันทางความหมายด้วย เช่น คำว่า “leaf” ซึ่งมี 2 ความหมาย คำว่า “leaf” ความหมายแรก หมายถึง “foliage” (ใบไม้) ส่วนความหมายที่สอง หมายถึง “page of a book” (หน้ากระดาษของหนังสือ)

คำว่า leaf ทั้งสองความหมายนี้สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายได้ เนื่องจากการนำเอาความหมายที่แสดงลักษณะของใบไม้ที่เป็นแผ่นบางมาใช้เปรียบเทียบกับหน้ากระดาษที่มีลักษณะเป็นแผ่นบางเช่นเดียวกัน คำว่า leaf ทั้งสองความหมายจึงมีความสัมพันธ์ทางความหมาย (Goatly, 1997, pp. 31-35)

5.2.2 คำว่า “ไค” (เฝ) ในภาษาเขมรกับกระบวนการอุปลักษณะ

ในภาษาเขมรพบคำว่า “ไค” (เฝ)¹ หลายคำที่แสดงให้เห็นว่าน่าจะผ่านกระบวนการอุปลักษณะ ดังเช่นคำว่า “ไคจกุต” (เฝจกุต) หรือ “ไคกาบูน” (เฝกาบูน) (Kim Chansocheata, 2563)

คำว่า “ไคจกุต” (เฝจกุต) มาจากคำว่า “เฝ” ที่หมายถึง “มือ” หรือ “แขน” กับคำว่า “จกุต” ที่หมายถึง “หางเสือ” หรือ “กลไกการบังคับเลี้ยว” เมื่อนำมารวมกันจึงหมายถึง “พวงมาลัยรถยนต์” ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับบังคับควบคุมทิศทางของรถยนต์ และมีลักษณะที่สามารถควบคุมหรือบังคับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (รถ) ได้เช่นเดียวกับ “มือ” หรือ “แขน”

คำว่า “ไคกาบูน” (เฝกาบูน) มาจากคำว่า “เฝ” ที่หมายถึง “มือ” หรือ “แขน” กับคำว่า “กาบูน” ที่หมายถึง “กระเป่า” เมื่อนำมารวมกันจึงหมายถึง “หูกะเป่า” ซึ่งเป็นสิ่งที่ใช้สำหรับจับหรือหิ้วกระเป่า ลักษณะของหูกะเป่าคือเป็นส่วนที่ยื่นออกมาจากกระเป่า ซึ่งโดยทั่วไปอาจมีสองข้างเช่นเดียวกับ “มือ” หรือ “แขน” ซึ่งเป็นอวัยวะที่ยื่นออกมาข้างลำตัวเช่นเดียวกัน

คำว่า “ไค” (ไค) ในภาษาเขมรยังพบในคำเรียกพื้นที่อื่น ๆ ที่มักเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำด้วย เช่น “เฝจเรฐ” (ลำน้ำ) “เฝสยฐ” (แหล่งน้ำที่มาจากทะเล) “เฝบั้ง” (ปากน้ำ) (Kim Chansocheata, 2563)

นอกจากนี้ ลำน้ำที่เชื่อมโยงกับโตนเลสาบ (เฝจเรฐ) และไหลมารวมกับแม่น้ำโขงและแม่น้ำบาสัก (จเรฐ) ในบริเวณที่เรียกว่า “จตุมุข” ในกรุงพนมเปญ ก็เรียกว่า “ไคโตนเลสาบ” (เฝจเรฐ) ซึ่ง “ไค” หมายถึง ส่วนที่ยื่นออกมาจากโตนเลสาบ ลักษณะที่ยื่นออกมามีส่วนคล้ายกับ “แขน” ซึ่งเป็นอวัยวะที่ยื่นออกมาจากลำตัว ดังภาพ

¹ คำว่า “เฝ” สามารถปริวรรตด้วยอักษรไทยเป็น “ไค” ซึ่งในบทความนี้ ผู้วิจัยจะเขียนโดยยึดตามเสียงคือ “ไค” เพื่อให้สอดคล้องกับคำยืมภาษาเขมรในภาษาไทย แต่หากเป็นข้อความที่ผู้วิจัยอ้างอิงมาจากงานอื่น เช่น งานของ Kim Chansocheata (2563) ผู้วิจัยจะใช้รูป “ไค” ซึ่งเป็นรูปปริวรรตตามต้นฉบับงานวิจัยนั้น

ภาพที่ 1

โตนเลสาบเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ซึ่งมีส่วนที่ยื่นต่อออกไป คือ “ไพรโตนเลสาบ” หรือ “แม่น้ำโตนเลสาบ”

หมายเหตุ. จาก wikipedia, โดย LICADHO, (https://km.wikipedia.org/wiki/ទំនួរនៅកម្ពុជា#/media/ឯកសារ:Cambodia_location_map.svg)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่าคำว่า “ได” หรือ “ไพร” ในภาษาเขมรที่หมายถึง “มือ” หรือ “แขน” น่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงความหมายโดยผ่านกระบวนการอุปลักษณ์ จึงส่งผลให้มีความหมายใหม่เพิ่มขึ้นมา

5.2.3 ความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่าง “แขน” กับ “สาขาของแม่น้ำ”

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า คำว่า “ไพร” หรือ “ได” ในภาษาเขมรที่หมายถึง “มือ” หรือ “แขน” น่าจะเกิดการขยายความหมายโดยผ่านกระบวนการอุปลักษณ์ โดยมีวงความหมายต้นทางกับปลายทาง กล่าวคือ ความหมายว่า “มือ” หรือ “แขน”

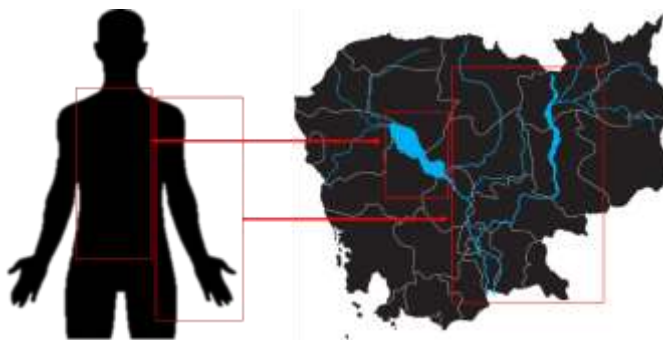
เป็นวงความหมายต้นทาง ส่วนความหมายว่า “สาขาของแม่น้ำ” หรือ “คลอง” เป็นวงความหมายปลายทาง

เมื่อพิจารณากรณีคำว่า “ไถ้โดนเลสาบ” ที่เป็นแม่น้ำเชื่อมกับโดนเลสาบ ซึ่งโดนเลสาบเป็นผืนน้ำขนาดใหญ่จึงน่าจะเปรียบได้กับลำตัว โดยมีแม่น้ำโดนเลสาบ ยื่นต่อออกไปเป็น “แขน” เมื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทย คือ การใช้คำว่า “ลำ” หรือ “คลอง” ในกฎหมายที่เป็นสายน้ำหรือทางน้ำ

คำว่า “ไถ้” หรือ “ไต่” ทั้งสองความหมายนี้สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายได้ เนื่องจากมีลักษณะทางความหมายร่วมกัน กล่าวคือ “แขน” หรือ “มือ” เป็นอวัยวะที่ยื่นต่อออกมาจากลำตัว เช่นเดียวกับ “แม่น้ำหรือแหล่งน้ำขนาดใหญ่” ที่มีสาขาย่อยหรือแตกแขนงออกเป็นแม่น้ำสาขาย่อยหรือลำคลองหลายสาย ซึ่งสามารถพิจารณาเปรียบเทียบความคล้ายคลึงกันระหว่างร่างกายมนุษย์-อวัยวะ กับพื้นที่ (แหล่งน้ำ) ได้ดังภาพ

ภาพที่ 2

เปรียบเทียบลักษณะของแขนมนุษย์ที่ยื่นออกมาจากลำตัวซึ่งเป็นวงความหมายต้นทางกับแม่น้ำที่ต่อเย้นออกมา (ไทรโตนเลสาบ) ที่เป็นวงความหมายปลายทาง

หมายเหตุ. จาก pngegg, (<https://www.pngegg.com/th/png-zzbqb>); vecteezy, โดย Tiang-nga, (<https://www.vecteezy.com/>)

ในทำนองเดียวกัน “แขน” นับว่าเป็นอวัยวะที่มีความสำคัญ เช่นเดียวกับแม่น้ำ (คลอง) ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพของมนุษย์ จึงอาจส่งผลให้มุมมองหรือระบบความคิดของคนสามารถเชื่อมโยงเปรียบเทียบอวัยวะ “แขน” ว่าเป็นความคล้ายคลึงกับ “แม่น้ำ” ซึ่งการเชื่อมโยงระหว่างอวัยวะ “แขน” กับ “แม่น้ำ” นี้ อาจพิจารณาได้ว่าเป็นอุปลักษณะที่แสดงมโนทัศน์เรื่องพื้นที่ (space)

อย่างไรก็ตามการเปรียบเทียบอวัยวะในร่างกายกับพื้นที่นั้นไม่ได้พบเฉพาะ “แขน” เท่านั้น ในภาษาไทยยังพบการเปรียบเทียบอวัยวะอื่นของร่างกายในเชิงอุปลักษณะอีกด้วย เช่น ใจ (พระมหาวิระ บุญนาดี และ นันทนา วงษ์ไทย, 2566) หน้า (วรรณ ชินวิทย์, 2546) หลัง (ศุภชัย ตีระวิชัย, 2557) และอวัยวะอื่น เช่น หัว ก้น นิ้ว (อุทุมพร มีเจริญ, 2542)

6. สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา

6.1 สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาคำว่า “ได” ตามแนวศัพทมูลวิทยา แสดงให้เห็นว่า คำว่า “ได” เป็นคำยืมภาษาเขมร ที่นำมาใช้เป็นภูมินาม (Toponyms) ในจังหวัดพิจิตร และพิษณุโลก

แม้ว่าพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 จะระบุความหมายของคำว่า “ได” ไว้เพียงความหมายเดียว คือหมายถึง “มือ” ตัวอย่างเช่น “พรานป่ายอไดสดำ” ซึ่ง “ได” หรือ “ไค” หมายถึง “มือ” ส่วน “สดำ” เป็นคำยืมภาษาเขมรหมายถึง “ขว้า” ข้อความในตัวอย่างข้างต้นจึงหมายถึง “พรานป่ายกมือขว้า” แต่จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าคำว่า “ได” ที่นำมาใช้ในภาษาไทยนั้นไม่ได้มีความหมายเฉพาะ “มือ” เพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายถึง “สาขาของแม่น้ำ” หรือ “คลอง” ได้อีกด้วย เช่น “ไดผักแว่น” “ไดกระพังปลา” “ไคตายวน”

คำว่า “ได” ที่มีความหมายว่า “มือ” (ในภาษาเขมร คือ “ไฏ” (ដៃ) ซึ่งใช้หมายถึงได้ทั้ง “มือ” และ “แขน”) นั้น ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมาย โดยมีความหมายที่เพิ่มขึ้นมาคือ “สาขาของแม่น้ำ” หรือ “คลอง” ที่ผ่านกระบวนการอุปลักขณ์ ซึ่งแสดงมโนทัศน์ “ร่างกายเป็นพื้นที่” ที่เกิดจากกระบวนการทางความคิด โดยที่ความหมาย “มือ” หรือ “แขน” กับ “สาขาของแม่น้ำ” หรือ “คลอง” นั้น มีความสัมพันธ์ทางความหมาย กล่าวคือ เป็นส่วนที่ยื่นต่อออกมาจากส่วนหลักหรือส่วนสำคัญเช่นเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงทางความหมายดังกล่าวนี้ น่าจะเกิดขึ้นในภาษาเขมร เพียงแต่ในพจนานุกรมไทยเก็บความหมายเพียงความหมายประจำรูปที่หมายถึง “มือ” เท่านั้น ไม่ได้เก็บความหมายเชิงภูมิศาสตร์ที่เกิดการขยายความหมายมาด้วย

เมื่อผู้วิจัยสำรวจภูมินามในจังหวัดพิจิตรและพิษณุโลกพบภูมินามที่มีคำว่า “ได” เป็นส่วนประกอบอยู่ด้วยเป็นจำนวนมาก เช่น ลำไค ไคล็ก ไคน้ำซุ่น ไคโสน ไครัง ไคปลาตุก คำว่า “ได” ในภูมินามเหล่านี้ไม่ได้มีความหมายว่า “มือ” แต่มีความหมายว่า “สาขาของแม่น้ำ” ซึ่งอาจหมายถึง “คลอง” ซึ่งหากนำคำว่า “ได” ที่หมายถึง

“สาขาของแม่น้ำ” หรือ “คลอง” มาพิจารณาร่วมกับคำอื่นจะพบว่ามี ความหมาย เข้ากันได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1

ความหมายของภูมินามที่มีคำว่า “ไค” เป็นส่วนประกอบ

ภูมินาม	ความหมายของภูมินาม
ลำไค	ลำคลอง
ไคเล็ก	คลองเล็ก
ไคน้ำขุ่น	คลองที่มีน้ำขุ่น
ไคโสน	คลองที่มีต้นโสน
ไครัง	คลองที่มีต้นรัง
ไคปลาดุก	คลองที่มีปลาดุก

จากตารางความหมายของภูมินามที่มีคำว่า “ไค” เป็นส่วนประกอบ ข้างต้น เห็นได้ว่า คำว่า “ไค” ที่มีความหมายว่า “สาขาของแม่น้ำ” หรือ “คลอง” เมื่อนำมา รวมกับคำอื่นจะมีความหมายเข้ากันหรือไปในทางเดียวกัน ตัวอย่างเช่น “ไคน้ำขุ่น” ซึ่งสิ่งที่มีหรือบรรจุน้ำที่ขุ่นได้นั้นก็ต้องหมายถึง “แหล่งน้ำ” เช่น แม่น้ำ หรือลำคลอง เช่นเดียวกับ “ไคโสน” ซึ่งต้นโสน (อ่านว่า สะ-โหน) เป็นพืชที่ขึ้นอยู่บริเวณใกล้แหล่งน้ำ หรือขึ้นในพื้นที่ลุ่ม ดังนั้น คำว่า “ไค” ซึ่งหมายถึง “สาขาของแม่น้ำ” หรือ “คลอง” ที่มี ต้นโสนขึ้นอยู่จึงมีความสมเหตุสมผล

ภาพที่ 3

ป้ายชื่อหมู่บ้าน บ้านลำไย จังหวัดพิษณุโลก

ภาพที่ 4

ป้ายชื่อโรงเรียนบ้านไผ่เล็ก “ประชานุสรณ์”
จังหวัดพิจิตร

หมายเหตุ. จาก Google Earth, (<https://www.google.co.th/intl/th/earth/>)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดจากการศึกษาตามแนวศัพทมูลวิทยานี้ ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่าคำว่า “ไผ่” หมายถึง “สาขาของแม่น้ำ” หรือ “คลอง”

6.2 อภิปรายผลการศึกษา

6.2.1 จากการสังเกตของผู้วิจัยที่ได้กล่าวไว้ในบทนำว่าภูมิภาคในประเทศไทยส่วนใหญ่มักจะใช้ชื่อที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีความสำคัญ เช่น ชื่อต้นไม้ (เช่น พุงไฟดงไทร) ลักษณะพื้นที่ (เช่น อ่าวลึก ห้วยคด) หรือชื่อคน จากผลการศึกษาในครั้งนี้ก็ช่วยยืนยันได้ว่า คำว่า “ไผ่” สอดคล้องกับลักษณะดังกล่าวข้างต้น คือเป็นภูมิภาคที่เป็นส่วนหนึ่งของลักษณะพื้นที่ เช่น “ไผ่เล็ก” ที่หมายถึง “คลองเล็ก”

6.2.2 บทความวิชาการของดาวเรือง วิทยารัฐ (2557) ได้แสดงให้เห็นว่าการศึกษาศัพทมูลวิทยา ในพื้นที่บริเวณอีสานใต้ของประเทศไทย ควรให้ความสำคัญแก่ภาษาตระกูลมอญ-เขมร ผู้วิจัยมีความเห็นไปในทางเดียวกัน กล่าวคือ นอกจากพื้นที่บริเวณอีสานใต้ของประเทศไทยที่ควรให้ความสำคัญแก่ภาษาตระกูลมอญ-เขมรแล้ว

พื้นที่บริเวณภาคเหนือก็เช่นเดียวกัน ที่ควรให้ความสำคัญแก่ภาษาตระกูลมอญ-เขมร ซึ่งยังคงปรากฏร่องรอยของคำยืมภาษาเขมรในภูมินาม ซึ่งนอกจากคำว่า “ไค” แล้ว ผู้วิจัยยังพบภูมินามอื่นที่เป็นคำยืมภาษาเขมร เช่น คำว่า “ตลุก” ในชื่อหมู่บ้านเช่น “ตลุกแรด” “ตลุกหิน”

6.2.3 ในพื้นที่จังหวัดพิจิตรและพิษณุโลกเป็นพื้นที่ลุ่ม มีเส้นทางน้ำเป็นจำนวนมาก ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงอาจส่งผลให้พื้นที่บริเวณนี้มีคำเรียกแหล่งน้ำจำนวนมาก เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง คู สระ มาบ แคว รวมถึงมีการยืมคำภาษาเขมร “ไค” เข้ามาใช้ ซึ่งการใช้คำศัพท์สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่นั้นด้วย

6.2.4 นอกจากภาษาเขมรแล้ว ในภาษาต่างประเทศอื่นก็ยังพบการขยายความหมายจาก “แขน” ไปสู่ “สาขาของแม่น้ำ” หรือ “คลอง” เช่น คำว่า “arm” ในภาษาอังกฤษ (Merriam-Webster, n.d.) และ คำว่า “bras” ในภาษาฝรั่งเศส (Le robert dico en ligne, n.d.) จึงน่าจะแสดงให้เห็นว่าอุปลักษณะที่แสดงมโนทัศน์เรื่องพื้นที่ (space) ที่เป็นการเปรียบเทียบอวัยวะในร่างกายกับพื้นที่ จาก “แขน” สู่ “สาขาของแม่น้ำ” หรือ “คลอง” นั้นมีความเป็นระบบที่สอดคล้องกับความคิดและการมองโลกของมนุษย์โดยทั่วไป

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 น่าสนใจศึกษาต่อไปว่า ภูมินาม “ไค” ยังพบในท้องถิ่นอื่นนอกเหนือจากจังหวัดพิจิตรและพิษณุโลกหรือไม่ หากไม่พบภูมินามนี้ในจังหวัดอื่นก็อาจแสดงให้เห็นว่า ภูมินาม “ไค” เป็นภูมินามเฉพาะของท้องถิ่นนี้ ซึ่งอาจแสดงนัยยะทางประวัติศาสตร์บางประการได้

7.2 ในอนาคตควรมีการศึกษาการแพร่กระจายของภูมินาม “ไค” ในภาคกลางและภาคอื่น ซึ่งจะเป็นการขยายขอบเขตของการศึกษาจาก “ศัพทมูลวิทยา” ไปสู่ “ภูมินามวิทยา” ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ดาวเรือง วิทยาวัฐ. (2557). ภาษาตระกูลมอญ-เขมร กับการศึกษาสถานนาม
ในอีสานใต้. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 10(1), 75-88.
- ดาวเรือง วิทยาวัฐ. (2563). ญ ใน ภูเขา คำเรียกพื้นที่สูงที่มาจากภาษาตระกูลมอญ-เขมร.
วารสารภาษาและวรรณคดีไทย, 37(2), 160-165.
- ดาวเรือง วิทยาวัฐ. (2565). ขโมย คำภาษาตระกูลมอญ-เขมรในภาษาไทย. *วารสาร
ภาษาและวรรณคดีไทย*, 39(1) 204-209.
- ดุษฎีพร ชำนิโรคศาสตร์. (2558). *ภาษาศาสตร์เชิงประวัติและภาษาไทยเปรียบเทียบ*.
โครงการจัดพิมพ์ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิยะดา เหล่าสุนทร. (2553). *รัตนมาลา พจนานุกรมแสดงความหมาย สมัย และที่มาของ
โบราณศัพท์*. ลายคำ.
- บรรจบ พันธุเมธา, คุณ. (2555). *อันเนื่องด้วยชื่อ*. สำนักกิจกรรมสังคม บมจ. ซีพี ออลล์
จำกัด.
- ปราณี กุลละวณิชย์, กัลยา ดิงศภทิพย์, ม.ร.ว., สุธาพร ลักษณะียนาวิน, และ อมรา
ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2535). *ภาษาทัศน*. โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาวิระ ภูณาดิ และ นันทนา วงษ์ไทย. (2566). อุปลักษณะในทัศนของคำว่าใจ
ที่ปรากฏในพุทธศาสนา. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*,
23(2), 554-583.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2563). *พจนานุกรมโบราณศัพท์ ฉบับราชบัณฑิตยสภา*.
สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- วรรณ ชินวิทย์. (2546). *ความหมายเปรียบเทียบ “หน้า” เปรียบเทียบภาษาไทยกับ
ภาษาญี่ปุ่น [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิภาส โพธิแพทย. (2561). *ภาษาไทยในมุมมองแบบลักษณะภาษา*. โครงการเผยแพร่
ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิภาส โพธิแพทย. (2567). คำเก่า-คำถิ่นในคำซ้อน. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภชัย ต๊ะวิชัย. (2557). มโนทัศน์พื้นที่ในภาษาไทย: กรณีศึกษาคำว่า “หลัง” ที่ปรากฏในเว็บไซต์พันทิปดอทคอม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(1), 131-148.
- สันติ ภัยหลบลี้ [มิตรเอิร์ธ - mitrearth]. (29 สิงหาคม 2565). Facebook. <https://www.facebook.com/mitrearth/posts/1193389451227887>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2567, จาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). ภาษาในสังคมไทย ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 4). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทุมพร มีเจริญ. (2542). การศึกษาความหมายเปรียบเทียบของคำศัพท์อวัยวะร่างกายในภาษาไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Kim Chansocheata. (2563). การศึกษาเปรียบเทียบคำประสมที่เกี่ยวกับอวัยวะร่างกายในภาษาไทยและภาษาเขมร [วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Claudi, U., & Heine, B. (1986). On the metaphorical base of grammar. *Studies in Language*, 10(2), 297–335. <https://doi.org/10.1075/sl.10.2.03cla>
- Goatly, A. (1997). *The language of metaphors*. Routledge.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2003). *Metaphors we live by*. The University of Chicago Press.
- Lakoff, G., & Turner, M. (1989). *More than cool reason: A field guide to poetic metaphor*. University of Chicago Press.
- Le robert dico en ligne. (n.d.). bras. In dictionnaire.lerobert.com. Retrieved March 13, 2024, from <https://dictionnaire.lerobert.com/definition/bras>

- LICADHO. (2009, December 1). *ទន្លេនៅកម្ពុជា is located in កម្ពុជា*. wikipedia.
https://km.wikipedia.org/wiki/ទន្លេនៅកម្ពុជា#/media/ឯកសារ:Cambodia_location_map.svg
- Merriam-Webster. (n.d.). *arm*. In Merriam-Webster.com dictionary. Retrieved March 13, 2024, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/arm>
- Durkin, P. (2009). *The Oxford guide to etymology*. Oxford University Press.
- pngegg. (n.d.). Retrieved March 13, 2024, from <https://www.pngegg.com/th/png-zzbqbb>
- SEAlang Library Khmer. (n.d.). *Modern Cambodian-English Dictionary*. Retrieved March 13, 2024, from <https://sealang.net/khmer/>
- Tiang-nga, S. (n.d.). *Cambodia map. High detailed map of Cambodia, regions and province. Mekong River Pro Vector*. Retrieved March 13, 2024, from <https://www.vecteezy.com/vector-art/18728828-cambodia-map-high-detailed-map-of-cambodia-regions-and-province-mekong-river>
- Ungerer, F. H., & Schmid, H. J. (1996). *An introduction to cognitive linguistics*. Longman.